

A Model for the Development of Psychological Capital with Focus on Social Capital in the City of Karaj

Javad Aliakbari¹, Hassan Zareie Matin², Mohammad Mirehei^{3*}, Hamidreza Yazdani³

1. PhD. Student in Management, Faculty of Management and Accounting, College of Farabi, University of Tehran, Qom, Iran

2. Professor, Faculty of Management and Accounting, College of Farabi, University of Tehran, Qom, Iran

3. Assistant Professor, Faculty of Management and Accounting, College of Farabi, University of Tehran, Qom, Iran

(Received: April 14, 2019- Accepted: November 24, 2019)

Abstract

The main purpose of the research was to present a model for the development of social capital based on social capital at the urban level. The statistical population of this research is active urban experts in the field of psychological capital. Target sampling and snowball were used to identify the experts. Twenty experts were used due to the adequacy of data. As in grounded theory, Data collection has been a profound interview. As a result, strengthening the integrity of the threats and the prosperity of the capabilities of citizens was identified. The main phenomenon was the strengthening of life expectancy, in relation to the conditions of the interventionist, the personality of the citizens, the actions of the city authorities. The governing body, urban culture, urban quality of life, and the main strategy of social capital and urban health were identified. The main consequence of this model is the development of psychological capital

Keywords

Psychological capital, urban quality of life, urban health and social capital.

* **Corresponding Author, Email:** mirehei@ut.ac.ir

ارائه مدلی برای توسعه سرمایه روان‌شناختی با محوریت سرمایه اجتماعی در سطح شهری در شهر کرج

جواد علی‌اکبری صومعه^۱، حسن زارعی متین^۲، محمد میره‌ای^{۳*}، حمیدرضا یزدانی^۳

۱. دانشجوی دکترای مدیریت، دانشکده مدیریت و حسابداری، پردیس فارابی دانشگاه تهران، قم، ایران

۲. استاد، دانشکده مدیریت و حسابداری، پردیس فارابی دانشگاه تهران، قم، ایران

۳. استادیار، دانشکده مدیریت و حسابداری، پردیس فارابی دانشگاه تهران، قم، ایران

(تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۰۱/۲۵ - تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۰۹/۰۳)

چکیده

هدف از این تحقیق ارائه مدلی برای توسعه سرمایه روان‌شناختی با محوریت سرمایه اجتماعی در سطح شهری بود. جامعه آماری این تحقیق خبره‌های فعال شهری در زمینه سرمایه‌های روان‌شناختی بودند. برای شناسایی خبره‌ها از روش نمونه‌گیری هدفمند و گلوله‌برفی استفاده شد. بیست خبره با توجه به کفایت داده انتخاب شدند. روش تجزیه و تحلیل تئوری داده‌بنیاد بود. داده‌ها از مصاحبه عمیق گردآوری شد. بر اساس نتایج داده‌بنیاد و در شرایط علی، یکپارچگی در برابر تهدیدها و شکوفایی قابلیت‌های شهروندان شناسایی شد. پدیده اصلی امید به زندگی است؛ شرایط مداخله‌گر شامل شخصیت شهروندان، و اقدامات مسئولان شهری است؛ بستر حاکم شامل فرهنگ زندگی شهری و کیفیت زندگی شهری است؛ راهبرد اصلی سرمایه اجتماعی و سلامت شهری است. پیامد اصلی این مدل نیز توسعه سرمایه روان‌شناختی است.

کلیدواژگان

سرمایه اجتماعی، سرمایه روان‌شناختی، سلامت شهری، کیفیت زندگی شهری.

* رایانامه نویسنده مسئول: mirehei@ut.ac.ir

مقدمه

توسعه سرمایه روان‌شناختی در زندگی شهری می‌تواند یکی از رویکردهای مهمی باشد که مدیران شهری باید بدان توجه کنند. اما اینکه برای توسعه سرمایه روان‌شناختی باید چه برنامه‌ها یا راهبردهایی در نظر گرفته شود که حداکثر کارایی را داشته باشد، به نظر می‌رسد، یکی از رویکردهای بسیار مهم توجه به سرمایه اجتماعی باشد (نعیمی و همکاران ۱۳۹۷). کوپر در این زمینه اعلام کرده است که سرمایه اجتماعی بر سرمایه روان‌شناختی اولویت دارد. بنابراین، فقدان یا ضعف سرمایه اجتماعی به انزوای فردی و فردگرایی منفی منتهی می‌شود و می‌تواند ضعف سرمایه روان‌شناختی را به دنبال آورد. سرمایه اجتماعی نشان‌دهنده پیوندهای مستحکم بین عموم افراد مبتنی بر اعتماد اجتماعی و تعاملات افراد بین بخش‌های مختلف سازمان و جامعه است که از نوعی اتحاد و همبستگی بین بخش‌های مختلف جامعه حکایت می‌کند. هنگامی که بین بخش‌های مختلف جامعه چنین حسی به وجود آید می‌توان انتظار داشت شهروندان به نسبت دیگر بخش‌هایی که سرمایه اجتماعی ضعیف‌تری دارند سطح بالاتری از سرمایه روان‌شناختی را نشان دهند. این موضوع خود گواه اهمیت نقش سرمایه اجتماعی در بهبود سرمایه روان‌شناختی است (ریماز و همکاران ۱۳۹۴).

در شهر کرج، به منزله یکی از کلان‌شهرهای ایران، که با میزان رشد جمعیت بالا روبه‌روست، بی‌توجهی به توسعه سرمایه روان‌شناختی افزایش چالش‌های زندگی شهری و افت کیفیت زندگی شهری را در پی خواهد داشت. با توجه به افزایش سطح فشارهای کاری و ماشینی‌تر شدن شرایط زندگی، بی‌توجهی به سرمایه‌های نامشهود، همانند سرمایه روان‌شناختی، به کاهش سطح کیفی زندگی شهروندان منجر خواهد شد.

سؤالی که اینجا پیش می‌آید این است که مدل توسعه سرمایه روان‌شناختی در سطح شهری چه ویژگی‌ها و مؤلفه‌هایی باید داشته باشد و آیا سرمایه اجتماعی می‌تواند راهبردی در توسعه سرمایه روان‌شناختی به حساب آید؟ با عنایت به اینکه در سال‌های اخیر کمتر به سرمایه‌های نامشهود، همچون سرمایه اجتماعی و سرمایه روان‌شناختی در مدیریت شهری پرداخته شده است، چنین پژوهشی در سطح شهر کرج می‌تواند راهگشا باشد. جنبه نوآورانه پژوهش نیز این است که برای اولین بار در حوزه مدیریت شهری در کلان‌شهر کرج مدلی برای توسعه سرمایه روان‌شناختی ارائه می‌شود.

پیشینه نظری

سرمایه روان‌شناختی

ریشه مطالعات سرمایه روان‌شناختی را باید در تحقیق‌های مارتین سلیگمن^۱ (۱۹۹۸-۲۰۰۶) جست‌وجو کرد؛ کسی که او را به عنوان پدر علم روان‌شناسی مثبت‌گرا می‌شناسند (Hodges & Timothy 2010). توسعه سرمایه روان‌شناختی در محیط زندگی شهری می‌تواند این پیامد را به دنبال داشته باشد که شهروندان به چالش‌های زندگی شهری خود بی‌اعتنا نباشند و با مشارکت بهتر در مسائل سعی کنند مدیریت زندگی شهری را بهبود دهند و مدیران شهری از این همکاری برای بهبود کیفیت زندگی شهروندان استفاده کنند (حکیمی و همکاران ۱۳۹۵). بنابراین توجه به سرمایه روان‌شناختی از موضوعات مهمی است که مدیران شهری باید بدان توجه کنند. آنچه در این بین مطرح می‌شود این است که سرمایه روان‌شناختی موضوعی مهم و کاربردی است. اما چه چیز می‌تواند زمینه‌ساز توسعه سرمایه روان‌شناختی در زندگی شهروندان شود. در این مطالعه محقق بنا داشت بر موضوع سرمایه اجتماعی تمرکز کند. در ادامه به تشریح این مفهوم پرداخته می‌شود.

سرمایه اجتماعی

مفهوم سرمایه اجتماعی، با توجه به بافت فرهنگی کشور ایران، می‌تواند راهکاری مهم باشد که زمینه توسعه عملکرد کسب‌وکارها از یک سو و بهبود همدلی و هماهنگی در بخش‌های مختلف جامعه را از سوی دیگر فراهم آورد. لیدا هانیفان^۲ (۱۹۱۶) نخستین فردی بود که سرمایه اجتماعی را یک دارایی مهم برای زندگی معرفی کرد و توسعه این نوع از سرمایه اجتماعی را ابزاری مهم برای توسعه رفاه اجتماعی در جامعه دانست (Seunghwan & Hyungiun 2016). سرمایه اجتماعی در واقع نوعی دارایی است که در قالب شبکه‌ای از روابط و پیوندها خود را نشان می‌دهد؛ روابطی که بر اساس اعتماد بین‌فردی و بین‌گروهی شکل گرفته است و در آن تعامل بین بخش‌ها و همدلی و حمایت بین افراد و گروه‌ها موج می‌زند. اهمیت سرمایه اجتماعی هنگام بحران بیشتر نمود می‌یابد و می‌تواند زمینه تسهیل انسجام اجتماعی را فراهم آورد (ریماز و همکاران ۱۳۹۴). در واقع، سرمایه اجتماعی زمینه‌ساز ایجاد بینشی مشترک و حس نوع‌دوستی

1. Seligman

2. Lyda Hanifan

خواهد شد و این موضوع می‌تواند احساس مطلوب از زندگی شهری را بین شهروندان ایجاد کند (نعیمی و همکاران ۱۳۹۷).

انسجام اجتماعی می‌تواند پرورش ظرفیت‌ها و توانایی‌های جامعه را به دنبال داشته باشد. از سوی دیگر مشارکت اجتماعی نیز به معنای درک مشترک بین آحاد جامعه است که زمینه را برای تعاملات بین افراد و گروه‌ها با هدف مدیریت چالش‌ها مهیا می‌کند. اعتماد اجتماعی پذیرش خطر مواجهه و ارتباط با دیگران را نشان می‌دهد با این تصور که آن‌ها همان‌طور که انتظار می‌رود رفتار خواهند کرد یا اینکه در پی آزار و اذیت نخواهند بود. اعتماد از گذشته تا حال در جوامع انسانی نقش بسزایی داشته است؛ اما، در دوران کنونی بر نقش و اهمیت آن افزوده شده است (شارع‌پور و همکاران ۱۳۸۹؛ نعیمی و همکاران ۱۳۹۷).

سرمایه روان‌شناختی و سرمایه اجتماعی شهری

آولیو نشان داد سرمایه روان‌شناختی با سرمایه اجتماعی رابطه مثبت دارد؛ لکن با تغییر منظر تبیینی (از روان‌شناختی به جامعه‌شناختی) کوپر نشان داد سرمایه اجتماعی بر سرمایه روان‌شناختی اولویت دارد. فقدان یا ضعف سرمایه اجتماعی به انزوای فرد و فردگرایی منفی منتهی می‌شود و در نهایت سرمایه روان‌شناختی را تضعیف می‌کند. سرمایه اجتماعی شبکه‌ای از روابط و پیوندهای مبتنی بر اعتماد اجتماعی بین فردی و بین‌گروهی و تعاملات افراد بین نهادها و سازمان‌ها و گروه‌های اجتماعی است که به همبستگی و انسجام اجتماعی و برخورداری افراد و گروه‌ها از حمایت اجتماعی و شرایط لازم برای تسهیل کنش‌ها در جهت تحقق اهداف فردی و جمعی منجر می‌شود. مبتنی بر این تبیین‌ها، رومرو و کیروسیردس نشان دادند در شبکه‌های اجتماعی تحمیلی سرمایه اجتماعی موقتی شکل می‌گیرد و ممکن است در کوتاه‌مدت و به صورت موقعیتی بر سرمایه روان‌شناختی تأثیر مثبت بگذارد؛ در صورتی که در شبکه‌های اجتماعی انتخابی و خلق‌شده سرمایه اجتماعی به طور انعطاف‌پذیر گسترش می‌یابد و به تجلی سرمایه روان‌شناختی عمیق و پایدار منتهی می‌شود (Vivieni et al 2018). در این موقعیت‌ها، مهارت‌های انطباقی و سازگارانه افراد نیز افزایش می‌یابد. افزون بر این، سرمایه روان‌شناختی در خلأ شکل نمی‌گیرد. آدمی در چارچوب‌های ترسیم‌شده فرهنگی و اجتماعی به سر می‌برد و به طور پیوسته از منابع فرهنگی و

اجتماعی بازخوردهای اطلاعاتی و اصلاحی دریافت می‌کند. این بازخوردها قادرند در شکل‌دهی اهداف، معنای زندگی، مقاومت در برابر فشار، و خودارزیابی‌های مثبت و منفی نقش ماندگار ایفا کنند. ازین‌رو، فقدان شبکه‌های اجتماعی حمایت‌کننده و گسست روابط بین‌فردی و افول اعتماد بین‌فردی می‌تواند از تظاهرات توانمندی‌های فردی در عرصه‌های اجتماعی بازداري کند (خادمی و جوکار ۱۳۹۱). با عنایت به آنچه آمد، محوریت ارائه مدل بر سرمایه اجتماعی قرار داده شد.

پیشینه پژوهش

در پژوهش‌های مختلفی که بر اساس سرمایه روان‌شناختی انجام شده به خودکارایی، خوش‌بینی، امید، و انعطاف‌پذیری توجه شده و این عوامل نقاط مهم ساختار سرمایه روان‌شناختی معرفی شده است. می‌توان انتظار داشت که ترکیبی از آثار انگیزشی ناشی از این چهار بعد تأثیرگذارتر از هر سازه عمل کند.

در تحقیق امیرخانی و عارف‌نژاد (۱۳۹۱) با عنوان «تحلیل تأثیر رفتار شهروندی سازمانی و سرمایه روان‌شناختی بر سرمایه اجتماعی» میان سرمایه اجتماعی و رفتار شهروندی سازمانی و سرمایه روان‌شناختی رابطه معنادار مشاهده شد.

در پژوهش علی صابری و همکارانش (۱۳۹۴) با عنوان «بررسی تأثیر عدالت سازمانی بر سرمایه روان‌شناختی از طریق سرمایه اجتماعی» مشخص شد عدالت از طریق متغیر میانجی سرمایه اجتماعی بر سرمایه روان‌شناختی تأثیر می‌گذارد.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از لحاظ گردآوری داده‌ها، با توجه به ماهیت پژوهش، از نوع کیفی و از نظر هدف جزء تحقیق‌های کاربردی- توسعه‌ای است. در این پژوهش از نظریه داده‌بنیاد با رهیافت نظام‌مند استراوس و کوربین استفاده شد. پدیده محوری، شرایط علی، شرایط زمینه‌ای، شرایط مداخله‌گر، و در نهایت اقدامات واکنشی و پیامدهای مدل در قالب نظریه داده‌بنیاد بررسی شدند. برای بررسی و تحلیل داده‌ها در این روش از سه نوع کدگذاری باز و محوری و انتخابی استفاده شد. برای گردآوری داده‌ها از مصاحبه‌های عمیق نیمه‌ساختاریافته با خبرگان حوزه سرمایه روان‌شناختی در بخش مباحث شهری استفاده شد که از طریق نمونه‌گیری هدفمند و گلوله‌برفی انتخاب شدند. جامعه آماری پژوهش دربرگیرنده همه مدیران

شهری در حوزه رفتارشناسی و روابط اجتماعی و همچنین استادان دانشگاهی بود و نمونه‌گیری تا حصول کفایت نظری ادامه یافت. کفایت نظری به وضعیتی اشاره می‌کند که در آن هیچ داده بیشتری یافت نمی‌شود که پژوهشگر به وسیله آن بتواند ویژگی‌های مقوله را رشد دهد. در این تحقیق ۲۰ مصاحبه صورت گرفته بود که در فرایند مصاحبه از نفر ۱۵ تا ۲۰ کد جدیدی به دست نیامد. به همین دلیل محقق فرایند مصاحبه را با توجه به مفهوم کفایت نظری خاتمه داد. در این پژوهش برای سنجش قابلیت اعتبار از شاخص‌های «تناسب» و «کاربردی بودن» استفاده شد. در شاخص تناسب نتایج پژوهش باید برای مشارکت‌کنندگان قابل قبول باشد. در بعد کاربردی بودن نیز یافته‌های پژوهش باید هم به دانش موجود در حوزه مورد مطالعه بیفزاید و هم بتوان از آن برای درک و مدیریت عملی موقعیت‌های پیش رو در حوزه مربوط استفاده کرد. بدین منظور، پس از اتمام پژوهش، نتایج برای دو نفر از مشارکت‌کنندگان ارسال و نظر آن‌ها تأیید شد. لینکلن و گوبا بر آن‌اند که کوشش در جهت ایجاد و گسترش روش‌های جایگزین ارزیابی اعتبار برای پژوهش کیفی ضروری است. آن دو در جهت گسترش این ابزارها از مفاهیم اعتبارپذیری، انتقال‌پذیری، تأییدپذیری برای جان‌ساز مفاهیم به‌کاررفته در حوزه کیفی استفاده می‌کنند (عباس‌زاده ۱۳۹۰) که در این پژوهش نیز به کار گرفته شد.

یافته‌های پژوهش

داده‌های پژوهش با استفاده از سه نوع کدگذاری باز و محوری و گزینشی بررسی و تحلیل شدند. **پدیده محوری**. پدیده اصلی یا محوری مقوله‌ای است که کانون و محور اصلی پژوهش قرار می‌گیرد. نتایج نشان دادند امید به زندگی مقوله کلان است و مقوله‌های خردی که بر اساس رویکرد استقرایی از مفاهیم استخراج شد شامل بهبود شادابی زندگی شهری و رضایت از زندگی بود. در جدول ۱ کدگذاری‌های پدیده محوری آمده است.

جدول ۱. کدگذاری بر اساس رویکرد استراوس و کوربین در زمینه پدیده محوری

نمونه کدهای مصاحبه	مفاهیم	مقوله‌ها (کدهای محوری)	مقوله کلان پدیده محوری
P1, P3, P5, P6, P9, P14, P15	افزایش شادی در زندگی شهری، بهبود حس مطلوب از زندگی شهری، افزایش امید به زندگی شهری، بهبود نشاط در زندگی شهری	بهبود شادابی زندگی شهری	امید به زندگی
P1, P2, P5, P6, P9, P13, P15, P19	احساس لذت درونی از زندگی شهری، احساس انتخاب مناسب از محل زندگی، بهبود آرامش درونی از زندگی شهری	رضایت از زندگی شهری	

همان‌طور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود در پدیده اصلی، که در این تحقیق شناسایی شده بود، مقوله کلان امید به زندگی شناسایی شده و دو مقوله خرد شناسایی شده در این بخش توجه به بهبود شادابی زندگی شهری و رضایت از زندگی شهری بوده است. در ادامه تعدادی از شواهد استنادشده از مصاحبه‌های بیست‌گانه می‌آید.

در مصاحبه نخست فرد خبره در زمینه پدیده اصلی موضوع بهبود شادابی زندگی شهری گفته بود: «توسعه سرمایه روان‌شناختی یکی از نیازهای زندگی شهری، بدون شک، در کلان‌شهری همانند کرج است. سرمایه روان‌شناختی می‌تواند منجر به این شود که شهروندان حس مطلوب‌تری از زندگی شهری داشته باشند، نشاط در زندگی شهری گسترده‌تر شود، که این موضوع نشان‌دهنده این است که سرمایه روان‌شناختی در زندگی شهری امروزی یک موضوع حساس است.» در مصاحبه ششم در زمینه رضایت از زندگی شهری آمده است: «افراد هنگامی که دارای سرمایه روان‌شناختی مطلوبی باشند، بدون شک، سطح بالاتری از آرامش درونی را در زندگی دارند که این موضوع در کلان‌شهر کرج می‌تواند یک مزیت رقابتی برای آینده زندگی شهری باشد. بنابراین، توسعه سرمایه روان‌شناختی از این باب می‌تواند برای برند شهری کرج حائز اهمیت بالایی باشد.»

شرایط علی. مجموعه علل و شرایطی است که کنشگر را به روی آوردن به رفتاری خاص ترغیب می‌کند. شرایط علی معمولاً رویدادها و وقایعی هستند که بر پدیده‌ها اثر می‌گذارند. در این تحقیق مقوله خرد شناسایی شده بر اساس مفاهیم مصاحبه‌ها تهاجم بیگانه در زمینه ناامیدی، استفاده از ظرفیت‌های شهروندان، بهبود قابلیت‌های فردی شهروندان، و توسعه زندگی شهری بوده است. این چهار مقوله خرد دو مقوله کلان، تحت عنوان یکپارچگی در برابر تهدیدها و شکوفایی قابلیت‌های شهروندان، را تشکیل داده است. کدگذاری در جدول ۲ آمده است.

همان‌طور که در جدول ۲ مشاهده می‌شود در شرایط علی، که در این تحقیق شناسایی شده بود، مقوله‌های کلان شامل جو یکپارچگی در برابر تهدیدها و شکوفایی قابلیت‌های شهروندان شناسایی شده و چهار مقوله خرد شناسایی شده در این بخش تهاجم‌های بیگانه در زمینه ناامیدی، استفاده از ظرفیت‌های شهروندان، بهبود قابلیت‌های فردی شهروندان، و توسعه زندگی شهری بوده است. در ادامه تعدادی از شواهد استنادشده از مصاحبه‌های بیست‌گانه می‌آید. در مصاحبه هفتم درباره مقوله خرد

تهاجم‌های فرهنگی کشورها خبره گفته بود: «کشور از آن جهت نیازمند سرمایه روان‌شناختی است که برنامه‌ریزی کشورهای متخاصم را می‌تواند در این زمینه از میان بردارد. در مصاحبه سیزدهم خبره درباره مقوله استفاده از ظرفیت‌های شهروندان بیان کرده بود: «به این دلیل باید در امر سرمایه روان‌شناختی فعالیت کرد که افزایش سرمایه روان‌شناختی می‌تواند باعث شود شهروندان میزان مشارکت بالاتری در فعالیت‌های شهری داشته باشند و در بین شهروندان یک روحیه همدردی و نوع‌دوستی ایجاد شود.» همچنین در مصاحبه ششم درباره خرده‌مقوله شناسایی شده توسعه بهتر زندگی شهری این‌طور آمده بود: «امروزه زندگی شهری به عنوان زندگی نخست در بین شهروندان به حساب می‌آید و نیاز به یک شهری پویا با زیرساخت‌های مناسب در کنار توسعه فضای سبز، که بتواند استرس و فشار روانی را در بین نیروی انسانی کاهش دهد، احساس می‌شود.»

جدول ۲. کدگذاری بر اساس رویکرد استراوس و کوربین در زمینه شرایط علی

نمونه کدهای مصاحبه	مفاهیم	مقوله‌ها (کدهای محوری)	مقوله کلان پدیده محوری
P2, P7, P8, P13, P18, P19, P20	سرمایه‌گذاری کشورهای متخاصم در عرصه افزایش ناامیدی در جامعه، افزایش شایعه‌پراکنی در جامعه از سوی نیروهای معاند، فعالیت در زمینه بی‌اعتمادی به مسئولان شهری، افزایش فعالیت‌ها گروه‌های متخاصم در عرصه ناتوانی مدیران در زمینه مدیریت بحران، فشار کشورهای مختلف متخاصم در زمینه کاهش خدمات‌رسانی به جامعه، افزایش فشارهای اقتصادی در زمینه ناامیدی جامعه، اقدامات کشورهای متخاصم در زمینه کاهش دستاوردهای مسئولان شهری، تهاجم کشورهای متخاصم در عرصه اختلاف بین مسئولان و شهروندان، اقدامات کشورهای غربی در زمینه از میان بردن خودباوری شهروندان و ترویج روحیه عقب‌افتادگی و مصرف‌گرایی در جامعه	تهاجم‌های بیگانه در زمینه ناامیدی	بیکارگری در برابر تهاجم‌ها
P1, P3, P6, P8, P9, P13, P14, P15, P18, P20	توانمندی شهروندان در زمینه فعالیت‌های شهری، برخورداری از نیروی جوان در شهر کرج، وجود دانش و مهارت کافی بین شهروندان کرجی، مشارکت بالا در فعالیت‌های اجتماعی در شهر کرج، یک‌دلی و یک‌دستی بین شهروندان کرجی و روحیه همدردی و نوع‌دوستی بین شهروندان کرجی	استفاده از ظرفیت‌های شهروندان	
P1, P6, P12, P18, P20	افزایش مشارکت در تصمیم‌گیری‌های شهری، بهبود شناخت از مسائل روز شهری، افزایش توانمندی در عرصه فعالیت‌های شهری، استفاده از نظر شهروندان در مدیریت شهری، استفاده از افراد متخصص در فعالیت‌های محله‌محوری، تسهیل دوره‌های آموزشی در زمینه بهبود قابلیت‌های فردی	بهبود قابلیت‌های زندگی شهری	توانمندی شهروندان
P1, P3, P5, P6, P8, P11, P16, P17, P20	نیازهای شهروندان به محیط‌های شهری سالم، افزایش امنیت اجتماعی در شهر کرج، بهبود زیرساخت‌های عمومی (همانند حمل‌ونقل)، بهبود فضای سبز، کاهش فشارهای عصبی در زندگی شهری، افزایش خدمات اجتماعی-فرهنگی در زندگی شهری، کاهش سطح استرس زندگی شهری	توسعه بهتر زندگی شهری	شکوفایی قابلیت‌های شهروندان

شرایط مداخله‌گر. به شرایط خاصی که بر کنش‌ها و تعاملات تأثیر می‌گذارد زمینه گفته می‌شود. این زمینه ناظر بر فضای حاکم بر زندگی شهری در شهر کرج است. تحلیل داده‌های حاصل از مصاحبه‌ها حاکی از آن است که بر اساس مفاهیم پنج مقوله خرد شناسایی شده است؛ شامل ارزش‌ها و باورهای زندگی شهری، حس نوع‌دوستی بین شهروندان، کیفیت زیست‌محیطی، کیفیت اقتصادی، کیفیت اجتماعی- بهداشتی. این پنج مقوله خرد در نهایت در ذیل دو مقوله کلان فرهنگ شهری و کیفیت زندگی شهری دسته‌بندی و کدگذاری شده‌اند. کدگذاری در جدول ۳ می‌آید.

جدول ۳. کدگذاری بر اساس رویکرد استراوس و کوربین درباره شرایط زمینه‌ای

نمونه کدهای مصاحبه	مفاهیم	مقوله‌ها (کدهای محوری)	مقوله کلان شرایط زمینه‌ای
P1, P3, P7, P13, P16, P17, P18, P19, P20	ارزشمند بودن مشارکت در فعالیت‌های شهری از دید شهروندان، باور به قدرت‌های فردی در زمینه بهبود زندگی شهری، ارزشمند بودن همکاری با شهروندان در زندگی شهری، ارزش داشتن کمک به شهروندان برای بهبود وضعیت زندگی شهری، باور داشتن حقوق‌های شهروندی در زندگی شهری، باور داشتن نقش فرد در فعالیت‌های شهری	ارزش‌ها و باورهای شهری	فرهنگ شهری
P2, P3, P4, P8, P9, P10, P11, P12, P16, P17, P18, P19, P20	توجه به نقش افراد در حل مشکلات شهروندان دیگر، ارزش داشتن کمک به هم‌نوعان در مواقع سختی، اقدامات بیشتر در زمینه رفتارهای فراتر از نقش مثبت در زندگی شهری، باور به مسئولیت‌های اجتماعی افراد در زندگی شهروندی	حس نوع‌دوستی بین شهروندان	
P1, P4, P8, P9, P10, P11, P14, P16	بهبود سرانه فضای سبز در زندگی شهری، اجرای برنامه‌های نوسازی ناوگان حمل‌ونقلی، به‌کارگیری سیستم‌های پایش و پالایش زیست‌محیطی، ایجاد کمربندهای سبز در اطراف شهر، اجرای طرح تفکیک زباله شهری	کیفیت زیست‌محیطی	
P2, P3, P8, P11, P15, P18, P19, P20	بهبود شاخص‌های فضای کسب‌وکاری، کاهش بروکراسی در زمینه ایجاد کسب‌وکار در فضای شهری، افزایش نرخ توزیع عادلانه منافع اقتصادی در زندگی شهری، تناسب بین هزینه‌ها و درآمدهای خانوار، تنوع در کسب‌وکارهای شهری	کیفیت اقتصادی	کیفیت زندگی شهری
P1, P3, P5, P7, P8, P10, P11, P14, P16, P17, P18, P19, P20	بهبود سرانه تخت بیمارستانی در شهر کرج، افزایش به‌کارگیری طرح‌های پزشکی محله با مشارکت شهرداری، بهبود مکان‌های گذران اوقات فراغت در زندگی شهری، وجود مسکن و امنیت در زمینه سرپناه در زندگی شهری، بهبود امکانات فرهنگی، بهبود دسترسی به آموزش در سطح شهر، توجه به پویایی فرهنگی در زندگی شهری، توسعه بیشتر امنیت در زندگی شهری	کیفیت اجتماعی- بهداشتی	

همان‌طور که در جدول ۳ مشاهده می‌شود، در شرایط زمینه‌ای، که در این تحقیق شناسایی شده بود، دو مقوله کلان فرهنگ شهری و کیفیت زندگی شهری شناسایی شده و پنج مقوله خرد شناسایی شده در این بخش ارزش‌ها و باورهای زندگی شهری، حس نوع‌دوستی بین شهروندان، کیفیت زیست‌محیطی، کیفیت اقتصادی، و کیفیت اجتماعی- بهداشتی بوده است. در ادامه تعدادی از شواهد استنادشده از مصاحبه‌های بیست‌گانه می‌آید.

در مصاحبه سوم، خبره درباره مقوله خرد ارزش‌ها و باورهای زندگی شهری گفته بود: «در زمینه سرمایه روان‌شناختی در زندگی شهری باید به این نکته توجه داشت که در شهروندان این حس را ایجاد کرد که هر یک دارای یک نقش محوری در فعالیت‌های شهری هستند. در کنار این موضوع به شهروندان باید این باور را داد که در زندگی شهری از حقوق شهروندی برخوردار هستند که می‌توانند به احقاق حق خود بپردازند که این موضوع نیز می‌تواند در زمینه توسعه سرمایه روان‌شناختی به عنوان یک بستر به حساب آید.» در مصاحبه دوم، فرد خبره درباره مقوله خرد حس نوع‌دوستی بین شهروندان این‌طور گفته بود: «سرمایه روان‌شناختی موضوعی است که برای تحقق آن نیاز به این است که شهروندان باورهایی از جمله مسئولیت‌های اجتماعی که در جامعه دارند و یا اینکه نقشی را که می‌توانند در زمینه کمک به دیگران داشته باشند به خوبی بشناسند. هنگامی که شهروندان دارای چنین ارزش‌هایی باشند رفتارهای متناسب با سرمایه روان‌شناختی را بهتر از خود نشان می‌دهند.»

شرایط مداخله‌گر. شرایط مداخله‌گر شرایطی هستند که تحت کنترل موضوع تحقیق قرار دارند. این شرایط تأثیرگذاری عوامل علی و زمینه‌ای را تسهیل یا دشوار می‌سازند. در این پژوهش در بُعد شرایط مداخله‌ای بیشتر مشارکت‌کنندگان به چهار مقوله خرد بر اساس کدهای استخراج‌شده اشاره کردند؛ ویژگی‌های فردی شهروندان، نگرش به زندگی شهری و ادراک از آن، عمل به تعهدات شهری، تعامل بالاتر با شهروندان. این چهار مقوله خرد تشکیل‌دهنده مقوله کلانی تحت عنوان شخصیت شهروندان و اقدامات مسئولان شهری بوده است. کدگذاری در جدول ۴ می‌آید.

جدول ۴. کدگذاری بر اساس رویکرد استراوس و کوربین در زمینه شرایط مداخله‌گر

مقوله کلان شرایط مداخله‌گر	مقوله‌ها (کدهای محوری)	مفاهیم	نمونه کدهای مصاحبه
شخصیت شهروندان	ویژگی‌های فردی شهروندان	برون‌گرا و درون‌گرا بودن شهروندان، جمع‌گرا یا فردگرا بودن افراد، قدرت‌طلب بودن شهروندان، جنسیت شهروندان، سطح تحصیلات شهروندان، قرار داشتن در طبقه‌های مختلف نیازهای مازلو، روحیه استقلال‌طلبی شهروندان، جدیت در فعالیت‌های شهری، سن شهروندان، تجارب افراد از زندگی شهری، قدرت انعطاف‌پذیری و سازگاری با تغییرات شهروندان	P1, P3, P4, P5, P6, P7, P8, P9, P10, P12, P16, P17, P18, P19, P20
	نگرش به زندگی شهری و ادراکات از آن	خوش‌بین بودن به اقدامات افراد دیگر (اعم از مسئولان و شهروندان دیگر)، نیمه‌پر لیوان را دیدن در فعالیت‌های شهری، مطلوب ارزیابی کردن شرایط زندگی شهری، نگرش مثبت به اقدامات مسئولان شهری، تصویر مثبت از هم‌دلی بین آحاد شهری، ادراک مطلوب از مهیا بودن شرایط برای فعالیت‌های شهری	P1, P2, P9, P10, P11, P12, P14, P16
اقدامات مسئولان شهری	عمل به تعهدات شهری	سرعت‌بخشی به پروژه‌های شهری به‌ویژه در حوزه سلامت و زندگی شهری، پیگیری تعهدات شهری از سوی مسئولان، کاهش تأخیر در عمل به تعهدات شهری، دغدغه حل مسائل و مشکلات شهری از سوی مسئولان، اجرای سریع طرح‌های میان‌مدت و بلندمدت شهری، عمل به وعده‌های داده‌شده به شهروندان	P3, p9, p10, P15, P17, P20
	تعامل بالاتر با شهروندان	ایجاد پل‌های ارتباطی بین مسئولان شهری با شهروندان، گوش شنوا داشتن برای شنیدن مشکلات شهری، جلسه‌های منظم مسئولان و شهروندان، عدم صفت‌بندی بین مسئولان شهری و شهروندان، بازبینی پروژه‌های اجرایی و شنیدن سخن شهروندان، اجرایی کردن نظر شهروندان در رابطه با مسائل شهری، شرکت مسئولان شهری در مراسم مذهبی-ملی برای تعامل بیشتر با شهروندان، اجازه برگزاری تجمعات شهروندان و تماس با شهروندان	P1, P4, P16, P17, P19

همان‌طور که در جدول ۴ مشاهده می‌شود، در شرایط مداخله‌گر، که در این تحقیق شناسایی شده بود، مقوله کلان شخصیت شهروندان و اقدامات مسئولان شهری شناسایی شده و چهار مقوله خرد شناسایی شده در این بخش ویژگی‌های فردی شهروندان، نگرش به زندگی شهری و ادراکات

از آن، عمل به تعهدات شهری، و تعامل بالاتر با شهروندان بوده است. در ادامه تعدادی از شواهد استنادشده از مصاحبه‌های بیست‌گانه می‌آید.

در مصاحبه شانزدهم خبره درباره مقوله ویژگی‌های فردی شهروندان در زندگی شهری گفته بود: «شما باید در زندگی شهری به مقوله‌های جمعیت‌شناختی خود شهر نیز توجه داشته باشید؛ به عنوان نمونه سن شهروندان و ساختارهای جمعیتی شهر، جنسیت شهروندان، سطح تحصیلات شهروندان، و موارد دیگر که می‌تواند سطح سرمایه روان‌شناختی را تحت تأثیر قرار دهد.» در مصاحبه ششم خبره درباره مقوله خرد توجه به نگرش به زندگی شهری و ادراکات از آن گفته بود: «بدون شک آن چیزی که می‌تواند رفتارها را در زندگی شهری تحت تأثیر خود قرار دهد توجه به موضوع نگرش‌های شهروندان است؛ به عنوان نمونه شهروندان خوش‌بین به اقدامات مسئولان و دیگر شهروندان رفتارهای مثبت، از جمله سرمایه روان‌شناختی بهتری، از خود ترسیم می‌کنند و سعی دارند تصویر مثبت از همدلی بین آحاد جامعه به دلیل دیدن نیمه پر لیوان که از خصوصیات افراد خوش‌بین است ایجاد نمایند.»

راهبردها. راهبردها رفتارها و فعالیت‌ها و تعاملات هدف‌داری را نشان می‌دهند که تابع پدیده اصلی و تحت تأثیر شرایط مداخله‌گر و زمینه حاکم‌اند که در پژوهش حاضر شامل هفت مقوله خرد است. سلامت محیطی، سلامت جسمی، سلامت روانی، توسعه اعتماد جمعی، بهبود شبکه‌های ارتباطی، توسعه مشارکت جمعی شش مقوله خردی هستند که مقوله کلان را تشکیل می‌دهند. کدگذاری در جدول ۵ می‌آید.

همان‌طور که در جدول ۵ مشاهده می‌شود، در راهبردها، که در این تحقیق شناسایی شده بود، مقوله کلان شامل دو بخش تقویت سلامت شهری و همچنین توسعه سرمایه اجتماعی شناسایی شده و شش مقوله خرد شناسایی شده در این بخش سلامت محیطی، سلامت جسمی، سلامت روانی، توسعه اعتماد جمعی، بهبود شبکه‌های ارتباطی، و توسعه مشارکت جمعی بوده است. در ادامه تعدادی از شواهد استنادشده از مصاحبه‌های بیست‌گانه می‌آید.

جدول ۵. کدگذاری بر اساس رویکرد استراوس و کوربین در زمینه راهبردها

مقوله کلان راهبردها	مقوله‌ها (کدهای محوری)	مفاهیم	نمونه کدهای مصاحبه
تقویت سلامت در زندگی شهری	سلامت محیطی	ایجاد تعامل فرد با محیط زیست، احترام به طبیعت و فرهنگ‌سازی در آن، سلامت محله‌ها از لحاظ موجودات موزی، بهبود اقدامات در رابطه با نگهداشت محیط	P1, P2, P3, P8, P13, P14, P16, P17, P19
	سلامت جسمی	مدیریت شیوع بیماری‌های خطرناک، برنامه‌های مدون در زمینه بهداشت فردی در سطح شهر، توجه به سلامت تغذیه، توجه به زیرساخت‌های ورزشی در سطح شهری	P2, P4, P5, P7, P11, P15, P19, P20
	سلامت روانی	شاخص‌های سلامت شغلی، توجه به سلامت عاطفی (روابط بین شهروندان)، برنامه‌های ارزیابی سلامت روحی، بهبود شاخص‌های معنویت در زندگی شخصی	P1, P3, P5, P7, P8, P10, P14, P15, P16, P19
سرمایه اجتماعی	توسعه اعتماد جمعی	افزایش شفافیت در فرایندهای تصمیم‌گیری کلان‌شهری، محرم دانستن بخش‌های مختلف شهری در زمینه اطلاعات شهری، مبارزه با فساد در بخش‌های مختلف مدیریت شهری، جلوگیری از رانت در پروژه‌های مختلف شهری، تصمیم‌گیری بر اساس منافع شهروندان در نهادهای تصمیم‌گیر	P1, P2, P3, P7, P12, P13, P15, P16, P18, P19, P20
	بهبود شبکه‌های ارتباطی	بهبود تعامل‌های بین‌فردی، گسترش تعامل‌های بین‌فردی در جامعه، تقویت احساس رضایت از تعامل‌های بین‌فردی، گسترش روابط اجتماعی در زندگی شهری، بهبود روحیه اعتمادپذیری در تعامل‌های اجتماعی	P1, P2, P3, P4, P5, P6, P7, P8, P9, P10, P11, P12, P13, P14, P15, P16, P17, P18, P19, P20
	توسعه مشارکت جمعی	ایجاد رویه‌های عدالت‌خواهانه در مدیریت شهری، ذی‌نفع بودن بخش‌های مختلف جامعه، ایجاد بسترهای مشارکتی در فرایندهای مشارکتی، ارزش قائل شدن برای مشارکت عموم مردم، حمایت از فرهنگ مشارکتی در مسائل شهری، تجربه‌سازی مناسب از مشارکت‌های پیشین	P3, P5, P9, P12, P14, P15, P16, P19

در مصاحبه هشتم خبره درباره مقوله خرد سلامت روانی این‌طور گفته بود: «موضوع سرمایه روان‌شناختی و تقویت آن نیاز به این دارد که در شهر به موضوع‌هایی از جمله سلامت روحی شهروندان دقت شود. به عنوان نمونه می‌توان گفت که شهروندانی که از لحاظ روحی و روانی با مشکلات عدیده‌ای روبه‌رو هستند به نظر می‌آید که سرمایه روان‌شناختی کمتری از خود به نمایش می‌گذارند. همچنین توجه به موضوع شاخص‌های معنویت به همین دلیل است که می‌تواند نقش مهمی در بهبود سلامت روحی و روانی شهروندان داشته باشد.»

پیامدها. پیامدها نتایج نهایی اجرای اقدامات واکنشی هستند. هر جا انجام دادن یا انجام ندادن عمل معینی در پاسخ به مسئله‌ای برای حفظ یک موقعیت از سوی فرد یا سازمان انتخاب شود

پیامدهایی خواهد داشت. چهار مقوله خرد در این بخش شناسایی شده بود که شامل بهبود خوش‌بینی، توسعه تاب‌آوری، خودکارآمدی شهروندان، و افزایش امیدواری به آینده بود. این چهار مقوله خرد با رویکرد استقراری یک مقوله کلان را تشکیل داده‌اند که شامل توسعه سرمایه روان‌شناختی بوده است. کدگذاری در جدول ۵ می‌آید.

جدول ۶. کدگذاری بر اساس رویکرد استراوس و کوربین در زمینه پیامدها

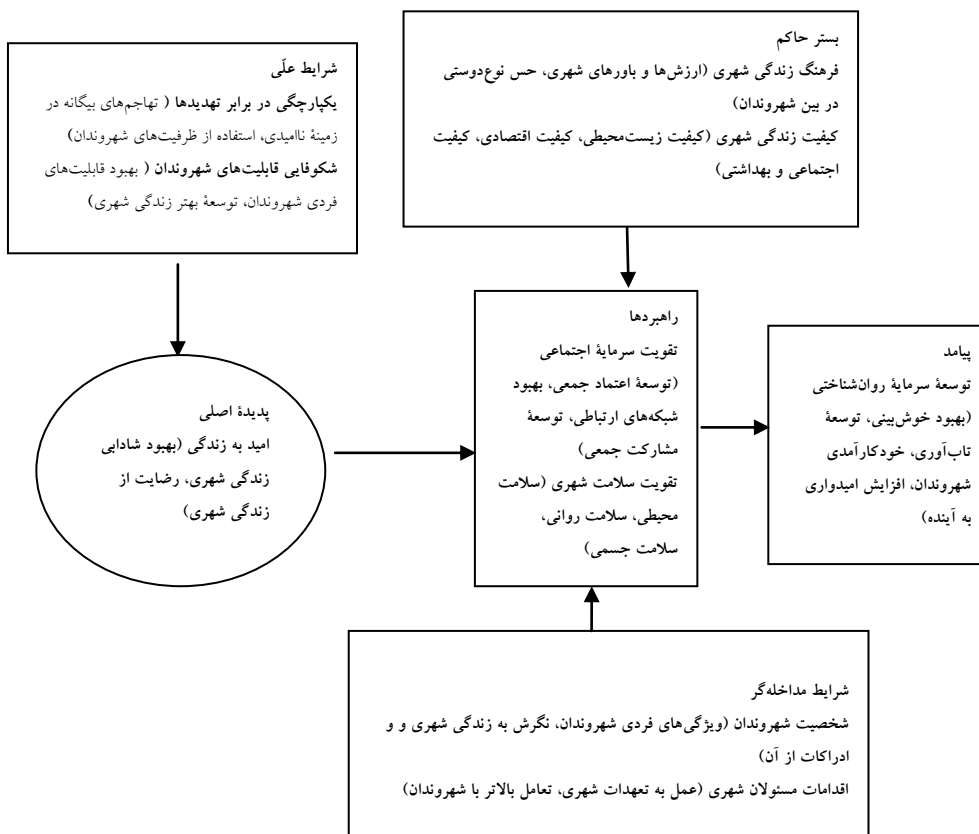
مقوله کلان پیامدها	مقوله‌ها (کدهای محوری)	مفاهیم	نمونه کدهای مصاحبه
توسعه سرمایه روان‌شناختی در جامعه	بهبود خوش‌بینی	گرایش مثبت به خود (شهروندان)، انتظار رخدادهای خوشایند در آینده، افزایش پلایش اطلاعات مثبت از سوی شهروندان، ارزیابی مثبت از رخدادهای زندگی شهری، انتظار دستیابی به موفقیت در آینده در بین شهروندان	P1, P2, P6, P8, P9, P10
	توسعه تاب‌آوری	عزم مصمم در برابر شکست‌ها، قدرت توکل، کنترل داشتن بر مسائل زندگی، قدرت انطباق‌پذیری با چالش‌های زندگی، سخت‌رویی در مسائل پیش رو، پذیرش واقعیت‌های زندگی به‌راحتی و ایمان داشتن به پرتلاطم بودن زندگی	P1, P4, P5, P9, P14
	خودکارآمدی شهروندان	داشتن اهداف والا در زندگی، استقبال از چالش‌های زندگی شهری، حمایت از سایر افراد در پذیرش کارهای چالشی، وجود انگیزه‌های فردی بالا در زندگی شهری، بهبود سطح مهارت‌ها و توانایی فردی، افزایش استقبال از فعالیت‌های گسترده	P1, P2, P3, P4, P5, P6, P7, P9, P13, P16, P17, P18, P19, P20
	افزایش امیدواری به آینده	افزایش برنامه‌ریزی در زمینه کسب اهداف آتی، حالت انگیزشی مثبتی در بین شهروندان، افزایش انرژی مثبت در بین آحاد جامعه شهری، امیدواری به تغییرات مثبت در زندگی شهری، اراده بالاتر شهروندان برای دستیابی به نتیجه، امید به آینده بهتر در زندگی شهری، امید به بهبود شرایط زندگی شهری	P2, P6, P9, P13, P15, P18

همان‌طور که در جدول ۶ مشاهده می‌شود، در راهبردها، که در این تحقیق شناسایی شده بود، مقوله کلان ابقای نیروی انسانی شناسایی شده بود و همچنین سه مقوله خرد شناسایی شده در این بخش شایستگی نیروی انسانی، کیفیت زندگی کاری، و چالاکی شغلی بوده است. در ادامه تعدادی از شواهد استنادشده از مصاحبه‌های بیست‌گانه می‌آید.

در مصاحبه چهاردهم خبره درباره مقوله خرد توسعه تاب‌آوری گفته بود: «در این بین به نظر می‌رسد توجه به قدرت توکل در بین شهروندان برای مدیریت فشارهای روانی و استرس شهری می‌تواند راهبرد جذابی باشد. این قدرت توکل باعث می‌شود که شهروندان قدرت انطباق‌پذیری

بالاتری در برابر مشکلات زندگی شهری از خود نشان دهند و سریع از هم فرونپاشند. موضوعی که در کشورهای غربی امروزه شاهد آن هستیم از این نبود قدرت توکل نشئت می‌گیرد.»

کدگذاری محوری و گزینشی. بعد از کدگذاری باز، کدگذاری محوری صورت گرفت که در آن مقوله‌های جدا از هم در چارچوبی معنادار کنار یکدیگر قرار گرفتند و روابط میان آن‌ها، به‌ویژه رابطه مقوله محوری با سایر مقوله‌ها، مشخص شد (شکل ۱). پس از کدگذاری محوری کدگذاری گزینشی انجام شد. کدگذاری گزینشی به معنای یکپارچه کردن و پالایش نظریه است که از طریق کشف مقوله محوری امکان‌پذیر می‌شود (استراوس و کوربین ۱۹۹۸).

شکل ۱. الگوی کدگذاری توسعه سرمایه روان‌شناختی در زندگی شهری با محوریت سرمایه اجتماعی

روایی و پایایی مصاحبه‌ها

پایایی به سازگاری یافته‌های تحقیق اطلاق می‌شود. در بررسی پایایی مصاحبه، مراحل هم‌چون موقعیت مصاحبه، نسخه برداری، و تحلیل مد نظر قرار می‌گیرد. در رابطه با پایایی مصاحبه‌شونده به چگونگی هدایت سؤال‌ها توجه می‌شود (باون و باون ۲۰۰۸).

محاسبه پایایی کدگذاران. برای محاسبه پایایی کدگذاران^۱ چند مصاحبه از مصاحبه‌های انجام گرفته برای نمونه انتخاب و در فاصله زمانی کوتاه و مشخص هر یک از آن‌ها دوباره کدگذاری می‌شوند. سپس کدهای مشخص شده در دو فاصله زمانی برای هر یک از مصاحبه‌ها با هم مقایسه می‌شوند. برای ارزیابی ثبات کدگذاری پژوهشگر، روش بازآزمایی به کار می‌رود. روش محاسبه پایایی بین کدگذاری‌ها در دو فاصله زمانی به کمک رابطه ۱ انجام شد (کوال ۱۹۹۶).

$$(۱) \quad ۱۰۰\% \times \frac{\text{تعداد توافقات} \times ۲}{\text{تعداد کل کدها}} = \text{درصد پایایی بین کدگذاران}$$

تعداد کل کدهایی که محقق و همکار وی (در دو مصاحبه ۵ و ۹) ثبت کرده‌اند ۱۶۵ کد بوده است. تعداد کل توافق بین کدها ۶۵، تعداد کل عدم توافق‌ها در این دو زمان ۴۸، و پایایی بین کدگذاران برای مصاحبه‌های انجام گرفته ۷۸ درصد به دست آمد. با توجه به اینکه این میزان پایایی بیشتر از ۶۰ درصد است، قابلیت اعتماد کدگذاری‌ها تأیید می‌شود.

اعتبار (روایی) مصاحبه. در پژوهش حاضر برای ارزیابی روایی، سه معیار موثق بودن و اعتبار (باورپذیری)، انتقال‌پذیری، اطمینان‌پذیری بررسی و تأیید شد (خواستار ۱۳۸۸). در واقع برای اعتبار از نظر هشت متخصص استفاده شد، برای انتقال‌پذیری با سه متخصص حوزه مباحث رفتارهای شهروندان مشورت شد، و در نهایت در زمینه اطمینان‌پذیری در همه مراحل ضبط و یادداشت برداری صورت گرفت.

نتیجه و پیشنهاد

موضوع سرمایه روان‌شناختی در زندگی شهری از آن جهت که می‌تواند زمینه‌ساز توسعه سطح کیفی سلامت شهروندان شود بسیار حائز اهمیت است. در بسیاری از مواقع، برای توسعه سطح کیفی

زندگی شهروندان و افزایش سلامت آن‌ها، مدیران شهری، به دلیل عدم شناخت صحیح در حوزه مسائل رفتاری، اقداماتی غیر متوازن صورت می‌دهند و نمی‌توانند به پیامدهای مطلوبی در این حوزه دست یابند. این در حالی است که می‌توان به واسطه توسعه سرمایه‌های نامشهود، از جمله سرمایه اجتماعی و روان‌شناختی، زمینه را برای بهبود سطح کیفی زندگی شهروندی مهیا ساخت. هدف اصلی پژوهش حاضر نیز ارائه یک الگوی کاربردی در زمینه توسعه سرمایه روان‌شناختی با محوریت سرمایه اجتماعی در زندگی شهری است. نتایج به‌دست‌آمده از رویکرد داده‌بنیاد مؤید این بود که شرایط علی، یکپارچگی در برابر تهدیدها، و شکوفایی قابلیت‌های شهروندان قابل شناسایی است. پدیده اصلی امید به زندگی در زمینه شرایط مداخله‌گر، شخصیت شهروندان، اقدامات مسئولان شهری شناسایی شد. بستر حاکم، فرهنگ زندگی شهری، کیفیت زندگی شهری، و راهبرد اصلی سرمایه اجتماعی و سلامت شهری شناسایی شد. پیامد اصلی این مدل نیز توسعه سرمایه روان‌شناختی بود. در تحقیق ویوینی و همکارانش (۲۰۱۸) مشخص شده بود که یکی از عوامل مؤثر در زمینه بهبود سرمایه روان‌شناختی ایجاد کیفیت اقتصادی در جوامع در کنار بهبود سرمایه اجتماعی است. یانگ^۱ و همکارانش در سال ۲۰۱۸ در تحقیقی که در زمینه بهبود و توسعه سرمایه روان‌شناختی انجام دادند به این نتیجه رسیدند که در زندگی شهری بهبود کیفیت زندگی شهری در کنار بهبود شاخص‌های کیفی زیست‌محیطی می‌تواند در بهبود سرمایه روان‌شناختی اثرگذار باشد. در تحقیق دیگری که ملاوردی و همکارانش در سال ۱۳۹۵ انجام دادند توسعه سرمایه روان‌شناختی تحت تأثیر فرهنگ بستر جامعه، افراد تشکیل‌دهنده جامعه، و ویژگی‌های آن در کنار کیفیت زندگی شهری به دست آمد. در تحقیق دیگری الگری و همکارانش در سال ۲۰۱۴ این موضوع را بررسی کردند که تقویت و توسعه سرمایه روان‌شناختی تحت تأثیر سرمایه اجتماعی و سرمایه مادی و سرمایه انسانی است؛ که بر این معیارهای شناسایی شده در تحقیق حاضر نیز تأکید شد. همچنین احمدی و همکارانش در سال ۱۳۹۳ در تحقیق خود به این نتیجه رسیدند که تقویت سرمایه روان‌شناختی تحت تأثیر فرهنگ جامعه و توجه به اقدامات مسئولان ارشد و توجه به ویژگی‌های فردی است؛ که این معیارها در تحقیق حاضر نیز شناسایی و تأیید شد.

پیشنهاد محقق این پژوهش این است که مسئولان مدیریت شهر کرج در عمل به تعهدات خود بر اساس زمان اعلام شده کوشا باشند. بدین منظور منابع کافی و حمایت‌های لازم را از طرح‌ها ایجاد کنند و از تأخیر و عدم اجرای تعهدات خودداری ورزند که بدون شک این موضوع می‌تواند زمینه اعتماد را در روابط بین مسئولان شهری و شهروندان ایجاد کند و بهبود سرمایه اجتماعی و سرمایه روان‌شناختی را موجب شود. همچنین مسئولان مدیریت شهری کرج از رویکرد آموزشی محله‌محور از طریق ایجاد و گسترش خانه محله استفاده کنند. به عبارت دیگر سعی کنند برای افزایش قدرت خودکارآمدی شهروندان آموزش‌هایی را که شهروندان درخواست می‌کنند در اسرع وقت برای بهبود مهارت‌ها و قابلیت‌های فردی در نظر داشته باشند. از سوی دیگر، به مسئولان مدیریت شهری کرج پیشنهاد می‌شود سازوکارهای مدیریت دانش را در خانه محله اجرا کنند. افرادی را که دارای تجارب بالایی در عرصه اقتصادی و اجتماعی هستند و در این زمینه شناخته شده‌اند به محله‌ها بیاورند تا شهروندان بتوانند از طریق دریافت این تجربه‌ها سطح خوش‌بینی و امیدواری و تاب‌آوری را تقویت کنند. در نهایت، به مسئولان مدیریت شهری کرج پیشنهاد می‌شود سرمایه‌گذاری خود را در محله‌هایی که از لحاظ جرم و مشکلات اجتماعی کانون شناخته شده‌اند افزایش دهند. به این ترتیب که با استفاده از منابع مالی دولتی و بخش‌های عام‌المنفعه زمینه لازم را برای اجرای طرح‌های مسئولیت اجتماعی ایجاد کنند و از این موضوع برای بهبود کیفیت زندگی شهری و افزایش تصویرسازی مثبت بهره ببرند تا بتوانند میزان امیدواری و خوش‌بینی را در جامعه گسترش دهند.

منابع

۱. امیرخانی، طیبه؛ محسن عارف‌نژاد (۱۳۹۱). «تحلیل تأثیر رفتار شهروندی سازمانی و سرمایه روان‌شناختی بر سرمایه اجتماعی»، *علوم مدیریت ایران*، د ۷، ش ۲۶، صص ۸۹ - ۱۱۲.
۲. خادمی، امیر؛ عیسی جوکار (۱۳۹۱). «ارزیابی کیفیت زندگی شهری (مطالعه موردی: بافت فرسوده شهر آمل)»، *جغرافیا و مطالعات محیطی*، د ۱، ش ۴، صص ۱۰۰ - ۱۱۷.
۳. حکیمی، هادی؛ فاطمه زادولی؛ شاهرخ زادولی خواجه (۱۳۹۵). «بررسی رابطه بین کیفیت مسکن و سرمایه روان‌شناختی در سکونتگاه‌های غیررسمی (مطالعه موردی: محله یوسف‌آباد تبریز)»، *پژوهش‌های جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری*، د ۴، ش ۱، صص ۱۱۷ - ۱۳۴.
۴. خواستار، حمزه (۱۳۸۸). «ارائه روشی برای محاسبه پایایی مرحله کدگذاری در مصاحبه‌های پژوهشی»، *روش‌شناسی علوم مدیریتی*، د ۱۵، ش ۵۸، صص ۱۶۱ - ۱۷۴.
۵. ریماز، شهناز؛ یوسف مرادی؛ جمیله ابوالقاسمی (۱۳۹۴). «بررسی مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی در زنان سرپرست خانوار با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی»، *مجله علوم پزشکی رازی*، د ۲۲، ش ۲۵، صص ۱۴۰ - ۱۴۸.
۶. شارع‌پور، محمود؛ نادر رازقی؛ خلیل غلام‌زاده (۱۳۸۹). «بررسی رابطه انواع اعتماد با اعتماد اجتماعی در بین دانشجویان دانشگاه مازندران»، *مطالعات اجتماعی ایران*، د ۴، ش ۳، صص ۳۵ - ۴۰.
۷. صابری، علی؛ محمد سلطان‌حسینی؛ بهزاد ایزدی؛ بهنوش وزیریان (۱۳۹۴). «بررسی تأثیر عدالت سازمانی بر سرمایه روان‌شناختی از طریق سرمایه اجتماعی»، *مدیریت سرمایه اجتماعی*، د ۲، ش ۳، صص ۳۹۴ - ۴۱۳.
۸. عباس‌زاده، محمد (۱۳۹۰). «تأملی بر اعتبار و پایایی در تحقیقات کیفی»، *جامعه‌شناسی کاربردی*، د ۴، ش ۲، صص ۲۳ - ۲۴.
۹. نعیمی، امیر؛ روح‌الله رضائی؛ سیده کوثر موسی‌پور (۱۳۹۷). «تحلیل رابطه بین سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی روستاییان استان خوزستان با تأکید بر نقش میانجی گردشگری»، *مدیریت سرمایه اجتماعی*، د ۵، ش ۴، صص ۵۲۳ - ۵۵۲.

References

1. Abbasszade, M. (2011). "Reflections on validity and reliability in qualitative research",

- Journal of Applied Sociology, 4(2): pp. 23-24. (in Persian)
2. Amirkhani, T. & Arefnezhad, M. (2012). "The Impact of organizational citizenship behavior and psychological capital on social capital", Journal of Iran's management science, 7 (26): pp. 89-112. (in Persian)
 3. Hakimi, H., Fatemeh, Z., & Khajeh Shahrokh, Z. (2016). "Relationship between housing quality and psychological capital in informal settlements Case study: Yusufabad neighborhood, Tabriz", Journal of urban planning geography studies, 4(1): pp. 117-134. (in Persian)
 4. Hodges, T. (2010). An Experimental study of the impact of psychological capital on performance, engagement, and the contagion effect. Dissertations and Theses from the College of Business Administration. University of Nebraska- Lincoln Year 2010 School principals, PhD dissertation.
 5. Khademi, A. & Jokar, I. (2012). "Evaluation of urban life quality case study: worn-out texture of Amol", Journal of geography and environmental studies, 1(4): pp. 100-117. (in Persian)
 6. Khastar, H. (2008). "Provide a method for calculating the reliability of coding steps in research interviews", Scientific-research Journal of Management Science Methodology, 15(58): pp. 161-174. (in Persian)
 7. Naeemi, A., Rezaei, R., & Moosapour, S. K. (2018). "Analysis of the relationship between social capital and the quality of life of villagers in Khuzestan province with emphasis on the mediating role of tourism", Journal of Social Capital Management, 5(4): pp. 523-552. (in Persian)
 8. Rimaz, Sh., Moradi, Y., & Abolghasemi, J. (2015). "Explore the factors affecting components of social capital in women-headed households by using confirmation analysis", Journal of Razi Medical Sciences, 22(25): pp. 140-148. (in Persian)
 9. Saber, A., Soltanhosseini, M., Izadi, B., Vazirian, B. (2015). "Investigating the effect of organizational justice on psychological capital through social capital", Journal of social capital management, 2(3): pp. 394-413. (in Persian)
 10. Sharepour, M., Razaghi, N., & gholamzade, Kh. (2010). "Investigating the Relationship between Types of Trust and Social Trust among Mazandaran University Students", Journal of Social Studies of Iran, 4(3): pp. 40-53. (in Persian)
 11. Seligman, M. E. P. (2006). Learned Optimism: How to Change Your Mind and Your Life (3rd Ed. First E, 1990. 2nd Ed, 1998). The New York Times Book Review: Vintage Books.
 12. Seunghwan, M. & Hyungjun, S. (2016). "Which type of social capital matters for building trust in government? Looking for a new type of social capital in the governance era", *Journal of Sustainability*, 8(322): pp. 1-15.
 13. Strauss, A., & Corbin, J. (1998), Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory, 2nd Ed., Sage.
 14. Vivieni, E., Rajshekhar, J., & Cavusgil, G. (2018). The role of economic and normative signals in international prosocial crowdfunding: An illustration using market orientation and psychological capital, *International Business Review* 27, pp. 208 -217.